

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 24 päivänä marraskuuta 2011

1159/2011

Valtiovarainministeriön asetus rakennusten jälleenhankinta-arvon perusteista

Annettu Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 2011

Valtiovarainministeriön päätöksen mukaisesti säädetään varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain (1142/2005) 30 §:n 1 ja 2 momentin nojalla:

Yleisiä määräyksiä

1 §

Rakennusten jälleenhankinta-arvojen määrittämisessä käytetään seuraavia keskimääräisiä arvoja neliometriä tai kuutiometriä kohti. Jos rakennuksen rakennustaso poikkeaa olennaisesti keskimääräisestä rakennustasosta, on näitä arvoja harkinnan mukaan korotettava tai alennettava, kuitenkin enintään 30 prosenttia.

2 §

Rakennuksen pinta-alalla tarkoitetaan tässä asetuksessa sitä alaa, johon lasketaan ulkomitoin kaikkien kerrosten, kellareiden ja lämpöeristettyjen ullakkohuoneiden pinta-alat. Pinta-alaan ei lasketa parvekkeita, katoksia eikä tiloja, joissa vapaa korkeus on alle 160 cm.

3 §

Toimisto-, sosiaali-, varasto- ja paikoitustilojen pinta-alat lasketaan sisämitoin. Hissikuilun pinta-ala lasketaan kertomalla hissi-kuilun pohjan pinta-ala niiden kerrosten lukumäärällä, jotka hissi-kuilu lävistää. Rakennuksen kuutiotilavuuteen sisällytetään sekä lämpimät että kylmät tilat ulkomittojen mukaan laskettuina. Rakennuksen keskimääräinen kerroskorkeus saadaan jakamalla tilavuus pinta-alalla. Jälleenhankinta-arvoja määrättäessä otetaan huomioon vain täydet neliö- tai kuutiometrit.

Asuinrakennukset

4 §

Pientalolla tarkoitetaan omakotitaloa, paritaloa tai rivitaloa, jossa käynti asuinhuoneistoihin on yleensä järjestetty suoraan maan tasosta ilman erillistä porraskäytävää.

5 §

Pientalojen pinta-alan perusarvo on 568,00 euroa/m².

Jos rakennuksen kantava rakenne on puuta ja jos rakennus on valmistunut ennen vuotta 1960, pinta-alan perusarvo on 453,12 euroa/m².

Jos rakennuksen kantava rakenne on puuta ja jos rakennus on valmistunut vuosina 1960—1969, pinta-alan perusarvo on 512,68 euroa/m².

Perusarvoa korjataan rakennuksen ominaisuuksien perusteella lisäarvoilla ja alennuksilla seuraavasti:

- 1) jos rakennuksen pinta-ala on
  - yli 60 m², mutta enintään 120 m², perusarvosta vähennetään 0,969 euroa jokaiselta alarajan (60 m²) ylittävältä neliömetriltä
  - yli 120 m², alennus on 58,14 euroa/m²;
- 2) jos rakennuksesta puuttuu
  - vesijohto ja viemäri, alennus on 36,60 euroa/m²
  - keskuslämmitys, alennus on 41,46 euroa/m²
  - sähkö, alennus on 21,91 euroa/m².

6 §

Kun rakennuksen kellaritilat ovat pintarakenteiltaan viimeistelemättömät ja pääasiassa varastokäytössä, käytetään kellarin osalta pinta-alan arvona 194,88 euroa/m².

7 §

Asuinkerrostalolla tarkoitetaan vähintään kaksikerroksista, useita asuinhuoneistoja käsittävää asuinrakennusta, jossa on erillisiä huoneistoja päällekkäin.

8 §

Asuinkerrostalojen pinta-alan perusarvo on 568,00 euroa/m².

Jos rakennuksen kantava rakenne on puuta ja jos rakennus on valmistunut ennen vuotta 1960, pinta-alan perusarvo on 453,12 euroa/m².

Perusarvoa korjataan rakennuksen ominaisuuksien perusteella lisäarvoilla ja alennuksilla seuraavasti:

1) jos rakennuksessa on hissi, lisäarvo on 24,04 euroa/m²;

2) jos rakennuksen pinta-ala huoneistoa kohden on

— yli 80 m², mutta enintään 120 m², perusarvosta vähennetään 1,457 euroa jokaiselta alarajan (80 m²) ylittävältä neliömetriltä
— yli 120 m², alennus on 58,28 euroa/m²;

3) jos rakennuksen kerrosluku kellari mukaan lukien on

— 3 kerrosta, lisäarvo on 29,58 euroa/m²
— 4 kerrosta, lisäarvo on 14,66 euroa/m²
— 5 kerrosta, lisäarvo on 0
— 6 kerrosta, alennus on 14,66 euroa/m²
— 7 kerrosta, alennus on 29,58 euroa/m²
— 8 kerrosta tai enemmän, alennus on 44,24 euroa/m².

9 §

Vapaa-ajan asunnolla tarkoitetaan pääasiassa vapaa-ajan viettoon tarkoitettua rakennusta, kuten kesämökkiä.

10 §

Vapaa-ajan asunnon pinta-alan perusarvo on 453,12 euroa/m².

Perusarvoa korjataan rakennuksen ominaisuuksien perusteella lisäarvoilla ja alennuksilla seuraavasti:

1) jos rakennuksen pinta-ala on
— yli 10 m², mutta enintään 70 m², perusarvosta vähennetään 2,962 euroa jokaiselta alarajan (10 m²) ylittävältä neliömetriltä

— yli 70 m², alennus on 177,72 euroa/m²;

2) jos rakennus on talviasuttava, lisäarvo on 37,87 euroa/m²;

3) jos rakennuksessa on kuisti, lisäarvo kuistineliömetriltä on 75,51 euroa.

11 §

Jos rakennuksessa on sähkö, korotetaan rakennuksen arvoa 302,08 eurolla lisättynä 6,591 eurolla jokaista pinta-alan neliometriä kohden.

Rakennuksen arvoa korotetaan, jos rakennuksessa on:

— viemäri, 453,12 euroa
— vesijohto, 568,00 euroa
— WC, 750,93 euroa
— sauna, 750,93 euroa.

12 §

Tavanomaisesta vapaa-ajan asunnosta kooltaan, käyttötavaltaan taikka rakennus- tai varustetasoltaan olennaisesti poikkeavaa asuinrakennusta pidetään pientalona.

13 §

Talous- ja autotallirakennuksella tarkoitetaan erillistä saunarakennusta sekä erillistä talous- ja autotallirakennusta.

Jos talous- ja autotallirakennus on lämpöeristetty sekä muutenkin rakennustavaltaan edustaa pitkäaikaiseen käyttöön tarkoitettua rakennusta, arvo on 370,15 euroa/m².

Kevytrakenteisen lämpöeristämättömän talous- ja autotallirakennuksen arvo on 192,75 euroa/m². Jos tällainen rakennus on valmistunut ennen vuotta 1970, sen arvo on 151,06 euroa/m².

Toimistorakennukset

14 §

Toimistorakennuksella tarkoitetaan rakennusta, jonka tilat on pääasiallisesti rakennettu toimistotiloiksi tai joka on pääasiallisesti toimistokäytössä.

15 §

Toimistorakennuksen pinta-alan perusarvo on 787,11 euroa/m².

Perusarvoa korjataan rakennuksen ominaisuuksien perusteella lisäarvoilla ja alennuksilla seuraavasti:

1) kerroskorkeus

— jos rakennuksen keskimääräinen kerroskorkeus on yli 3,2 m, mutta enintään 3,5 m, perusarvoon lisätään 16,164 euroa jokaiselta alarajan (3,2 m) ylittävältä 5 cm:ltä

— jos yli 3,5 m, lisäarvo on 96,98 euroa/m²;

2) rakennuksen muoto

— jos rakennuksen kaikki kerrokset ovat pohjamuodoltaan samanlaisia suorakaiteita ja pohjakerroksessa on vain vähäisiä sisäänve-toja tai ulokkeita, alennus on 80,83 euroa/m²

— jos rakennus on muodoltaan verraten yksinkertainen suorakaiteen tai L-muotoinen, mutta osa rakennuksesta on nostettu pilareille tai alimmat kerrokset ovat varsinaisia toimistokerroksia laajempia myymälä- tai paikoituskeroksia, alennus on 0

— jos rakennus on muodoltaan tavanomaisesta poikkeava, pohjamuodoltaan H-, T- tai U-muotoinen tai pohjakerros on yli kaksi kertaa muita kerroksia suurempi, lisäarvo on 41,46 euroa/m²;

3) varasto- ja paikoitustilat

— jos varastojen ja paikoitustilojen yhteenlaskettu pinta-ala on yli 20 prosenttia rakennuksen pinta-alasta, alennus on 49,14 euroa/m²

— jos varastojen ja paikoitustilojen yhteenlaskettu pinta-ala on vähintään 5 prosenttia, mutta enintään 20 prosenttia rakennuksen pinta-alasta, alennus on 0

— jos varasto- ja paikoitustiloja on alle 5 prosenttia rakennuksen pinta-alasta, lisäarvo on 32,33 euroa/m²;

4) hissit

— jos rakennuksessa ei ole hissiä tai hissikuilujen yhteenlaskettu pinta-ala rakennuksen pinta-alasta on enintään 0,5 prosenttia, alennus on 63,82 euroa/m²

— jos hissikuilujen yhteenlaskettu pinta-ala rakennuksen pinta-alasta on yli 0,5 prosenttia ja enintään 1 prosentti, alennus on 0

— jos hissikuilujen yhteenlaskettu pinta-ala rakennuksen pinta-alasta on yli 1 prosenttia, lisäarvo on 98,06 euroa/m²;

5) ilmastointi

— jos rakennuksessa ei ole koneellista ilmastointia tai vain ilman koneellinen sisään- tai ulospuhallus, alennus on 63,82 euroa/m²

— jos rakennuksessa on ilman koneellinen sisään- ja ulospuhallus, alennus on 0

— jos edellisen lisäksi huoneiden ilmastointi on erikseen säädettävissä ja ilmaa huomattavassa määrin käsitellään esimerkiksi kostuttamalla tai jäähdyttämällä, lisäarvo on 80,83 euroa/m².

Myymälärakennukset

16 §

Myymälärakennuksella tarkoitetaan pääasiassa myymälätiloja sisältävää rakennusta.

17 §

Myymälärakennuksen tilavuuden perusarvo on 242,51 euroa/m³.

Perusarvoa korjataan rakennuksen ominaisuuksien perusteella lisäarvoilla ja alennuksilla seuraavasti:

1) jos rakennuksen tilavuus on

— yli 700 m³, mutta enintään 2 500 m³, perusarvosta vähennetään 2,962 euroa jokaiselta alarajan (700 m³) ylittävältä 100 m³:ltä

— yli 2 500 m³, mutta enintään 10 000 m³, perusarvosta vähennetään 2,962 euroa jokaiselta 700 m³ ylittävältä 100 m³:ltä 2 500 m³:iin saakka ja 0,383 euroa jokaiselta 2 500 m³ ylittävältä 100 m³:ltä

— yli 10 000 m³, alennus on 82,01 euroa/m³;

2) jos kellarin ja muualla kuin kellarissa olevien varastotilojen osuus rakennuksen pinta-alasta on yli 20 prosenttia, mutta enintään 40 prosenttia, perusarvosta vähennetään 1,243 euroa jokaiselta alarajan (20 prosenttia) ylimenevältä prosenttiyksiköltä

— yli 40 prosenttia, alennus on 24,86 euroa/m³;

3) jos rakennuksen keskimääräinen kerroskorkeus on

— vähintään 3 m, mutta enintään 6,2 m, perusarvosta vähennetään 1,957 euroa jokaiselta alarajan (3 m) ylittävältä 10 cm:ltä

— yli 6,2 m, alennus on 62,62 euroa/m³;

4) jos rakennus on kellari mukaan lukien vähintään kolmikerroksinen, lisäarvo on 19,16 euroa/m³.

Jos myymälärakennuksen kantava rakenne on puuta ja jos rakennus on tilavuudeltaan alle 2 000 m³ ja jos rakennus on valmistunut ennen vuotta 1960, tilavuuden perusarvo on 188,25 euroa/m³. Tällaisen rakennuksen perusarvoa ei korjata edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuilla tilavuuden perusteella laskevilla alennuksilla.

Teollisuusrakennukset

18 §

Teollisuusrakennuksella tarkoitetaan teollisuuden tuotanto- ja varastorakennusta sekä siihen verrattavaa rakennusta, kuten korjaamoa, huoltoasemaa, maalaamoa, työpajaa, pienteollisuusrakennusta, leipomoa ja myllyä.

19 §

Teollisuusrakennusten tilavuuden perusarvo on 94,64 euroa/m³.

Perusarvoa korjataan rakennuksen ominaisuuksien perusteella lisäarvoilla ja alennuksilla seuraavasti:

1) jos rakennuksen keskimääräinen kerkoskoruus on

— yli 3,8 m, mutta enintään 5,8 m, perusarvosta vähennetään 4,790 euroa jokaiselta alarajan (3,8 m) ylittävältä 0,5 m:ltä

— yli 5,8 m, mutta enintään 8,8 m, perusarvosta vähennetään 4,790 euroa jokaiselta 3,8 m ylittävältä 0,5 m:ltä 5,8 m:iin saakka ja 2,406 euroa jokaiselta 5,8 m ylittävältä 0,5 m:ltä

— yli 8,8 m, alennus on 33,59 euroa/m³;

2) lämmitys ja vesijohto sen mukaan, mikä lähinnä vastaa rakennuksen ominaisuuksia

— jos rakennus on pääasiassa lämmittämätön varastorakennus, jossa ei ole sosiaali- tai toimistotiloja, alennus on 27,02 euroa/m³

— jos rakennuksen vesipisteiden määrä on vähäinen, sosiaali- ja toimistotiloja on yhteensä enintään 3 prosenttia rakennuksen pinta-alasta ja rakennus on pääosin lämmittämätön, alennus on 17,02 euroa/m³

— jos rakennus on pääasiassa hallimaista teollisuustilaa, jota ei yleensä lämmitetä yli 18°C, sekä sosiaali- ja toimistotiloja on yhteensä yli 3 prosenttia, mutta alle 15 prosenttia rakennuksen pinta-alasta, alennus on 0

— jos rakennuksen tuotantotilojen lämpötila on yleensä yli 18°C, sosiaali- ja toimistotiloja on vähintään 15 prosenttia rakennuksen pinta-alasta tai niin sanottuja märkiä tiloja on yli 30 prosenttia rakennuksen pinta-alasta sekä rakennuksessa on automaattinen palosammutusjärjestelmä, lisäarvo on 16,59 euroa/m³;

3) ilmastointi ja valaistus sen mukaan, mikä lähinnä vastaa rakennuksen ominaisuuksia

— jos rakennuksessa ei ole koneellista ilmastointia ja työtiloissa on vain yleisvalaistus sekä sosiaali- ja toimistotiloja on yhteensä enintään 3 prosenttia rakennuksen pinta-alasta, alennus on 17,02 euroa/m³

— jos rakennuksessa on ilman koneellinen sisään- tai ulospuhallus, valaistus on pääasiallisesti yleisvalaistusta sekä sosiaali- ja toimistotilojen yhteinen osuus rakennuksen pinta-alasta on yli 3 prosenttia, mutta alle 15 prosenttia, alennus on 0

— jos rakennuksessa on ilman koneellinen sekä sisään- että ulospuhallus, runsaasti työpistevalaistusta, sosiaali- ja toimistotiloja on yhteensä vähintään 15 prosenttia rakennuksen pinta-alasta ja rakennuksessa on automaattinen palohälytysjärjestelmä, lisäarvo on 16,59 euroa/m³;

4) jos rakennus on vähintään kolmikerroksinen, lisäarvo on 14,66 euroa/m³;

5) jos vähintään kolmikerroksisen rakennuksen tilavuus on yli 5 000 m³, mutta enintään 10 000 m³, vähennetään sen perusarvosta 2,936 euroa alarajan (5 000 m³) ylittävältä jokaiselta 1 000 m³:ltä

— yli 10 000 m³, alennus on 14,67 euroa/m³.

Muut rakennukset ja rakennelmat

20 §

Muun kuin edellä lueteltuihin ryhmiin kuuluvan rakennuksen arvioimiseen käytetään lähinnä soveltuvan rakennuksen arvioimisperusteita. Mikäli rakennuksella on useita käyttötarkoituksia, arvioidaan jälleenhankinta-arvo pääasiallisen käyttötarkoituksen mukaan. Jos kuitenkin huomattava osa rakennuksesta on muussa kuin pääasiallisessa käyttötarkoituksessa, voidaan rakennuksen osat arvioida erikseen.

21 §

Jos rakennus on sen laatuinen, että siihen ei voida lainkaan soveltaa edellä 4—19 §:ssä olevia arviointiperusteita, tai jos kysymyksessä on rakennelma, pidetään tällaisen rakennuksen tai rakennelman jälleenhankinta-arvona 70 prosenttia vastaavan rakennuksen tai rakennelman rakennuskustannuksista.

Julkisten rakennusten ja muiden yleisessä käytössä olevien rakennusten, jos niille ei aiemmin ole määrätty arvoa varallisuusverotusta varten, edellä 1 momentissa tarkoitettuna jälleenhankinta-arvona käytetään kuitenkin seuraavia 70 prosentin tasoon laskettuja keskimääräisiä rakennuskustannuksia neliömetriä tai kuutiometriä kohti:

- 1) hoitoalan rakennukset
  - keskussairaalat 1 178,53 euroa/m²
  - aluesairaalat 948,78 euroa/m²
  - terveyskeskukset ja paikallissairaalat 878,56 euroa/m²
  - kunnallis- ja vanhainkodit, parantolat, hoito- ja kuntoutuslaitokset, palvelukeskukset, joissa on sekä palvelutaloja että asuntoja, lastenkodit ja koulukodit 772,21 euroa/m²
  - vankilat 202,09 euroa/m³;
- 2) kokoontumisrakennukset
  - teatteri-, konsertti- ja kongressirakennukset 1 001,98 euroa/m²: teatterirakennuksella tarkoitetaan rakennusta, jonka tilat on pääasiassa rakennettu näyttämötiloiksi katsomoihin, rakennuksessa on myös aula-, keittiö-, kahvio- ja sosiaalityloja, teatterirakennuksiin rinnastetaan konsertti- ja kongressirakennukset
  - kirjastorakennukset ja arkistot 755,21 euroa/m²: kirjastorakennuksella tarkoitetaan rakennusta, jonka tiloista valtaosan muodostaa kirjastosali, rakennuksessa voi olla myös näyttely-, toimisto-, varasto- ja sosiaalityloja, arkistot rinnastetaan kirjastorakennuksiin
  - museot ja taidegalleriat 704,13 euroa/m²: museo- ja taidegalleriarakennuksella tarkoitetaan rakennusta, jossa on pääasiassa näyttelytiloja ja varastoja sekä jossa voi olla toimisto-, väestösuoja- ja asuintiloja
  - seurakuntatalot 878,56 euroa/m²: seurakuntatalolla tarkoitetaan pääasiassa kokoontumis- ja kerhotiloiksi rakennettuja seurakuntarakennuksia, rakennuksessa on

kerho-, kokoontumis-, toimisto-, varasto-, sosiaalityloja, keittiö- ja asuintiloja

— nuorisotalot 797,74 euroa/m²: nuorisotalorakennuksen tilat on pääasiallisesti rakennettu monitoimitiloiksi, rakennuksessa voi olla myös kahvio-, keittiö- ja sosiaalityloja

— uudenaikaiset kirkkorakennukset 1 270,01 euroa/m²: kirkkorakennuksessa on kirkko- ja seurakuntasali sekä kerho-, keittiö-, toimisto-, väestösuoja- että asuintiloja

— puukirkot ja ennen vuotta 1950 rakennetut kivikirkot 221,25 euroa/m³

— monitoimi- ja urheilutalot 772,21 euroa/m²: urheilutalojen tiloista valtaosan muodostavat liikunta- ja kuntosalit, lisäksi rakennuksissa on toimisto-, kokous-, varasto-, keittiö-, kahvila- sekä peseytymis- ja pukeutumistiloja

— stadion- ja katsomorakennukset 753,10 euroa/m²: katsomorakennuksella tarkoitetaan rakennusta, jossa on myös peseytymis-, pukeutumis-, oleskelu- ja hallitiloja;

3) opetusrakennukset

— peruskoulu- ja lukiorakennukset 853,05 euroa/m²

— ammattikoulut ja muut ammatilliset oppilaitokset sekä kurssikeskukset 797,74 euroa/m²

— korkeakoulut, yliopistot ja tutkimuslaitokset 878,56 euroa/m²;

4) liikenteen rakennukset ja muut rakennukset

— linja-auto-, rautatie-, lentoasema- ja satamaterminaalit 916,88 euroa/m²: vanhat puurakenteiset asemarakennukset rinnastetaan pientaloihin

— nykyaikaiset yli 10 000 brm²:n terminaalirakennukset 1 297,67 euroa/m²

— tietoliikennarakennukset 555,25 euroa/m²: tietoliikennarakennuksia ovat esimerkiksi puhelin-, linkki- ja viestiasemarakennukset, laitetilojen lisäksi rakennuksessa voi olla asuin-, toimisto- ja varastotilaa

— kasarmirakennukset 591,39 euroa/m²: jos kasarmirakennus on puurakenteinen, sen arvo on 476,52 euroa/m²

— paloasemarakennukset 753,08 euroa/m²: jos paloasemarakennus on puurakenteinen, sen arvo on 674,37 euroa/m²

— vesitornit, yli 750 vesi-m³ 506,30 euroa/vesi-m³ ja alle 750 vesi-m³ 674,37 euroa/vesi-m³.

Vesitornin keskimääräisiin rakennuskustannuksiin ei sisälly vesitornissa mahdollisesti olevien muiden tilojen eikä hissien rakennuskustannuksia.

Voimaantulo ja soveltaminen

22 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

Asetusta sovelletaan määrättäessä rakennuksen ja rakennelman verotusarvoa vuodelta 2011.

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 2011

Valtiovarainministeri *Jutta Urpilainen*

Lainsäädäntöneuvos Jukka Vanhanen